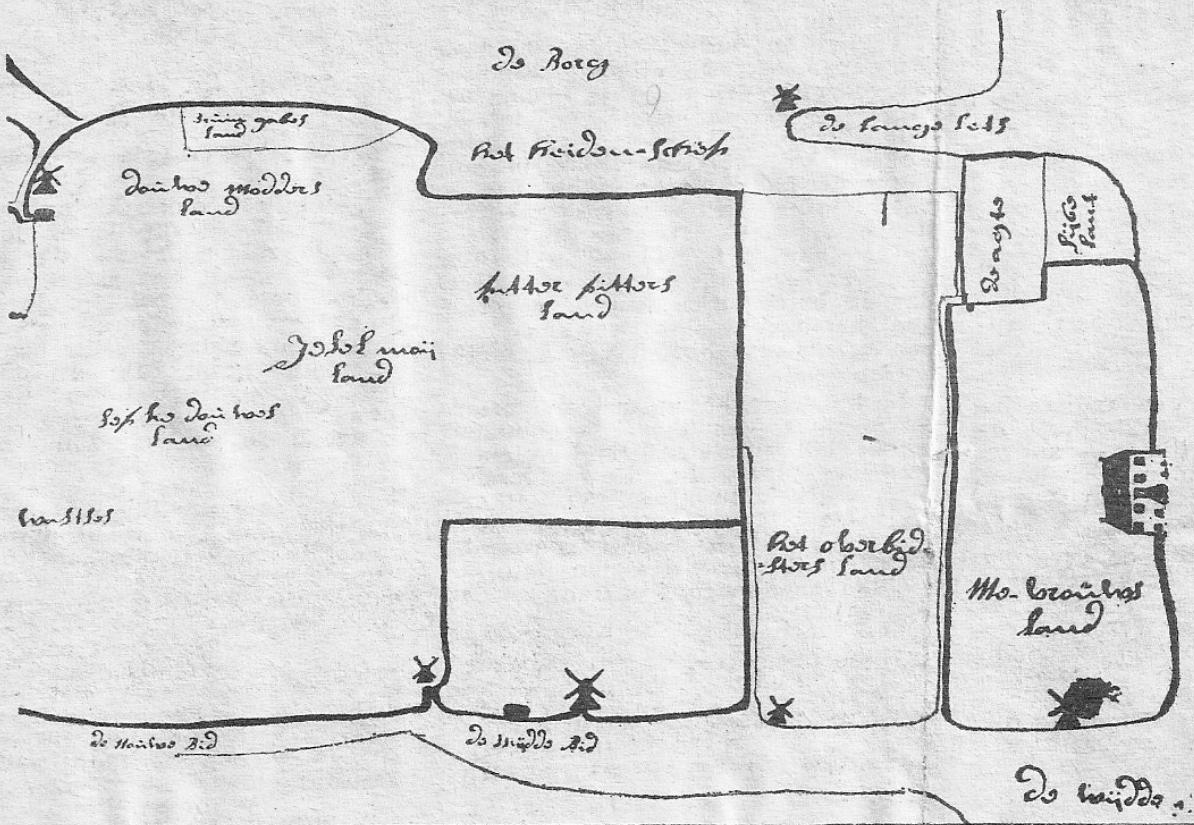

It slot op Sitebuorren

Lân, folk en pleats

It is yn febrewaris 7 jier lyn, dat ik oer it slot en de pleats op Sitebuorren kreau en noch in artikel yn it útsicht stelde. Dat it wurdt nou wol ris tiid, myn unthjit nei to kommen.

Faeks witte de lézers noch, dat de state Great Blijema of de Bly hjiitte en dat Wibren Wartena der nou op wennet.

Oer de namme haw ik doe neat sein, mar efternei tink ik wol ris dat de Bly en Blijema hwat mei de Bliken to meitsjen hauwe, it wetter, dat út 'e Gréft nei de pleatsen Sytema en de Ie-pleats ta rint. Der binne meer Bliken yn Fryslân, ú.o. fuort by Grou ek noch ien. It is in wetternamme by útstek.

Fan Great Blijema haw ik mei frij grote wissichheit sizze kinnen dat dêr alear in stins stien hat, dy't yn 1492 yn'e reboeljes tusken Skieringers en Fetkeapers forwoaste is. Tagelyk dielde ik mei, dat yn'e 18e ieu dêr in slot stien hat fan'e selde famylje as dy fan 1492, n.l. fan 'e Camstra's. De Camstra's wiene ú.o. ek grytman fan Idaerderadiel.

Sa troude Tjalling Willem van Camstra yn 1731 mei Auck van Haersma fan Aldegea yn Smellingerlân. It houlik waerd bifestige yn 'e St. Piter to Grou en gong al daliks hwat nuver om en ta. Ik skreau dêr de 10e febr. 1956 al oer. Mar letter gie it noch frjemder. Hja krijt har man alhiel ûnder 'e pantoffel. Doch dy net hiel gau har sin dan nimt hja syn piip, kanne, glês, of hwat se mar fan him yn hanner kriget en smyt it oan alle stikkens. De grytman giet dan samar oerstaech. It houlik bliuwt sânder bern. Hja is lykwols tige tûk yn'e polityk en de sinteraesje en wurdt mei troch ervjen, gâns ryk. En, lyk as it doe (en nou ek) faken gie, hie se dêrtroch macht. Men seach it har lykwols net oan, hwant it is ris in kear bard, dat se, frijhwat sober yn'e klean, y har suster yn Eastermar komt en troch de faem, dy't har net koe, fskipe wurdt mei de wurdens: „Mefrou jowt net oan'e doar!”

Har lêste jierren wennet hja op it moaije slot Orxma to Menaem. Dat hat se urven fan in sweager. Har leafde jowt se oan'e bisten en planten. Wumkes seit it sa krekt: „Yn 'e groun hâldt hja mear fan har beammen en blommen, fan har bisten en hynders as fan'e minsken!” It folk op it slot mei de fuotten net optille, as hja troch it hûs rinne, hwant oars koene se har keppel hounen ris op'e poaten traepje. Troch har greate rykdom aan pleatsen en lân, leafst dy mei in stim, wit hja op in hiele bult plakken, dy mannen op it griene kesken of op'e preekstoel, of yn skoalle, to krijen, dy't har sin dwaen sille.

Uteraerd úntsteane der hiel hwat skelen troch en abbekaten, eksteurs en doarwaerders binne geregeldce bisikers op Orxma. 6 Sept. 1781 leit hja op har stjerbêd. Foar de lêste kear wol se har fé noch ris sjen. De feinten litte hynders, kij, bargen, skiep, guozzen, hinnen en hounen by it bêd lâns defilearje. „Hja sit steil oerein yn it ledikant. Noch ien eachopslach — en de majoarske fan Orxmastate jowt it oer”. Sa eindiget Dr. G. A. Wumkes syn fortelling oer dizze aparte vrou, dy't, hoe frjemd as hja oars ek wêze mei, in echte boerinne

Dizze vrou hat fêst ek wolris op Great Blijema west, op it slotsje dat der doe stie. Yn it Sminia-archyf foun ik in kaertsje fan'e lannen bi-noarden de Nauwe en Wide Burd en bisuden de Lange Lits en de Boarchsleat. It moat yn'e earste helt fan 'e 18e ieu tekene wêze. De eastlike grins wurdt foarme troch in pear stikken lân, hwêr fan it greateste stik de oantsjutting „Me-Vrouws land” bifettet en yn dat greate stik, tsjin de Gréft oan stiet in primityf tekeninkje fan har residinsje. It hûs hie it front nei it easten. Om der yn to kommen, moast men by in bordeske op. Oan wjerskanten fan'e doar wie ne twa finsters wylst yn it sousterain lytse oanbrocht wiene. Fuort boppe de doar wie yn it mânske woldak in kajút boud.

Fan in pleats fynt men op dizze tekening lykwols gjin spoar. En dochs moat dy der west hauwe. Nou ja, ik wol ek net leauwe, dat de tekening yn alles 100 persint is: dêr foar is it gehiel to primityf.

Ik hoech net to sizzen, dat mei „Me-Vrouws land” Auck van Haersma har lân bidoeld is.

Oars, dit kaertsje is vol nijsjirrich. Der steane mar efkes 4 molen (it lykje wol spinnekoppen!) oan'e Bûrd. Ik mien oan'e Lange „Lets” (Lek is Lits) sels de Boarchmole werom fine to kinnen. Ek de krite lân „het Heidenschap”, bi-noarden de Boarchsleat is oanjown.

En oan de westkant fan'e molekrite fan Great-Blijema lês ik de myoant nou ta únbikende namme fan in twadde molekrite „het Overbidstersland”. Hawwe jimme dy namme wolris heard, Grousters? De boer fan'e Modder hjiitte doe Douwe, hwant yn syn lannen stiet de namme „douwe moddersland”.

Auck v. Haersma is neffens har lêste bigearde yn'e gréfkelder fan'e Roardhûster tsjerke bigroeven, nêst har man.

By har libben hat hja Sitebuorren kend en, hwa-wit, der wol wêze meijen.

Hjoed-de-dei soe hja der ek noch wol aerdzje kinne, hwant de boer fan Great-Blijema bisit in skoan bislach fé.

O. Santema.